

8 клас

Святвечір

Хоч убога-убога наша хатина, та в цей вечір і вона покращала, побагатшала. Її бідність скрасили вишиті рушники і кетяги калини, запашне сіно на покуті й святвечірній стіл. На ньому зараз лежать три хлібини, грудка солі, височіє стос гречаних млинців і стоять з різними пісними стравами ті святешні мальовані полумиски, що бажають добрим людям і здоров'я, і щастя, і червоного цвіту.

От батько поглянув у засніжену далечінь і тричі покликав Мороза: «Морозе, Морозе, іди до нас кутю їсти!» Але й після цього ні на вулиці, ні на городах не обізвалися кроки дідугана. Він, мабуть, забарився на якійсь лісовій чи степовій дорозі.

Потім тато навстіж відчиняє наші скрипливі ворота. Може, приб'ється яка добра людина з дороги, то й погріє душу теплою стравною. І тільки після цього ми йдемо вечеряти.

Тепер за столом я й не писну, прислухаючись до мови-сподівання батьків. Оті великі надії на хліб новий, на рік золотий, на щастя у дворі сходяться в нашій хатині. (За М.Стельмахом)

156 слів.

Портрет батька

На покуті, залитий сонцем, під сліпучою синявою неба сидів старий Чумак. Як живий. Величезний портрет в олійних фарбах був виконаний хоч і по-дилетантськи, але натхненно, з Божою іскрою. Сонце било повинню. Старий Чумак, бронзовий і мускулястий, дивився просто кожному в очі примружено і посміхався. Монументальний, кремезний і могутній, як сама земля, коваль Чумак. Патріарх свого племені, дебелого й рясного. У робочому фартусі, щойно прийшовши з роботи, лише скинувши кашкета, сидів він під сліпучо-синім небом і під гілкою бузку і, склавши грубезні свої руки, спочивав. І тримав на колінах сонне дитинча. У сліпучо-білій сорочинці, воно спало сидячи, припавши солодко зарожевілим личком до ковальського фартуха, як до материних грудей. Це вона — Галя, як була ще маленькою. Руки були намальовані широченними мазками і. недокінчені, і це найбільше вражало своєю правдою — грубі, необтесані ковальські руки. Під портретом був напис великими літерами — «Батько». (За І.Багряним)

140 слів.

Білий кінь Шептало

Цієї хвилини Шептало був справжнім білим конем, відважним та одчайдушним, як його далекі предки. Він втрапив на вкочену колісьми лугівку і, роздратований чітким ритмом, навмисно прискорював біг, наздоганяючи самого себе та розсипаючи по крутій шиї густу білу гриву. Дорога впала у зарослий верболозом рукавчик і різко звернула вбік. Стомившись од напливу вражень, білий кінь спинився, нашорошив вуха і сторожко скосив очі. Потім Шептало упав на спину, з насолодою підминаючи траву та сміючись, як уміють сміятися тільки коні. Над ним висіли зігнуті в колінах ноги, а над ногами — половина неба, темного, густосинього, з яскравими блискітками зір. Шептало гордовито кресонув копитом зірку і застиг, ніби чекаючи на іскру. Зненацька по волохатій хмарності цьвохнуло білим, наче з сириці плетеним сяйвом. Шептало майже конвульсійно крутнувся і різко звівся на ноги. Ще довго не міг отямитися, розгублено принохуючись до вим'ятої трави. Потім радо попрямував до річки, полощучи боки між сінних долонь і розгойдуючи на копицях одноногих, потривожених грозою лелек. (За В.Дроздом)

157 слів.

Весняні квіти

Десь у середині зими, у кінці січня — на початку лютого, пробуджуються ранні квіти. Мати-й-мачуха почне розвиватися вже в лютому. Ще повно снігу, а вона тягнеться вгору. За нею пробуджуються інші квіти, зокрема проліски, ряст, гусяча цибулька, жовтяниця. Деякі з ранньоквітучих рослин, наприклад копитень європейський, стебла мокриці, кущики вовчого лика, брусниці, і взимку залишаються зеленими.

Наприкінці зими, у лютому — березні, висіє насіння ялина. І ось уже всюди: на засніжених галявинах, по безкраїх просторах — золота заметіль ялинових насінин-летючок. Під час відлиг в останні зимові дні скидають свої лусочки-ковпачки бруньки верби. Ще задовго до справжнього тепла вздовж берегів річок красуються вони своїми видовженими сріблястими «котиками». Милують око і квіти морозника. Звуть його ще сніжною трояндою за те, що квітне взимку. Морозники помітні всюди, особливо на тлі минулорічного опалого листя. (За "А.Волковою)

129 слів.

9 клас

Сонячний ранок

Вітальня була залита сонцем, і в ній плавали срібні порошини. Жовті виграви грали на зеленій підлозі, і від надміру світла все повітря в кімнаті стало прозоре й трепетне. Дівчина підійшла до фортепіано і обережно відчинила кришку. Загадкова усмішка знову засвітилася на її обличчі, а пальці спокійно пішли по клавішах. Дівчина грала, заплющивши очі, і, здається, бачила засипану круглими пухнастими голівками кульбаб галявину. Від річки здіймався теплий ранковий туманець, а верби закутались у найпрозорішу тканку. Здається, побачила вона, як через галявину пробігло веселе біле собача з атласною шкуркою. За собачам їхав на велосипеді, уявлялося дівчині, хлопчак. Голова його була покрита золотим волоссям, а очі волошково сяяли. Хлопчак на велосипеді — сьогоднішній ранок.

Дівчина всміхнулася своєму видиву і заграла тихше. Від тієї музики пробудився вітрець і пішов струшувати кульбаб'ячі голівки, і хлопчак на велосипеді, проїхавши через той парашутикопад, набрав його повну голову. Дівчинка перестала грати. Вона слухала, як умирають у глибині дому відлунки її музики, і мала від того на серці святкове й урочисте почуття. (За В.Шевчуком)

164 слова.

Батько

Батько ішов зеленим полем у довгій білій сорочці і широких білих портках. Польові квіти трав припадали до нього, у складках одежі грався вітрець, він же пелехатив його сиве волосся і куйовдив довгу сиву бороду. Я задивився на нього зачудовано й думав: а чого не випало мені бути художником, живописцем? Коли б доля судила стати саме ним, а я хотів би намалювати всемогутнього володаря,

І пана усієї великої верховинської землі, хазяїна зелених полів і непрохідних пралісів, роботягу з роботяг і красеня з красенів, я намалював би його, батька. Він велетом ішов би по гірській безмежній кісниці, зором повивав би все, а тлом йому, могутньому і всевладному, було б саме чисте небо. Він і сам немовби возносився на небо величчю своєї щедрої душі, красою земного ества. А цілою своєю сутністю і належав би землі в горах Верховини, як її щедрість і окраса. Отій самій землі, котру квітчав житами і вівсами, оздобив садами й напоїв солоним, гірким потом. Отій

самій, по котрій ішов уздовж і впоперек, шукаючи добро, несучи благодать, страждаючи і надіючись, вірячи. (За І.Чендеєм)
170 слів.

Ярмарок

І де тільки того люду береться на ярмарку?! І як він не загубиться в отій рухливій каші, що розбухає, коловоротить, гуде, сміється, торгується, марнословить, озивається іржанням коней, ревінням волів, дзвоном заліза, горшків і струнами лірників?

І чого тільки тепер нема на ярмарку?! І кожухи нижче п'ят, щоб за собою промітали сніг, і коротенькі, обшиті смухом кожухи для дівчат і парубоцтва, і свитки, і киреї, і чоботи різних фасонів, і постолы, які сміються усіма зморшками, і шапки, як стіжки, і такі вкорочені, що й з вухом не поздоровуються, і рукавиці, і ногавиці, і циганські сережки з червоного золота, і персні під золото. І все це саморобне, зі своїм мудруванням і хитруванням.

Є тут і фабричні сукна: англійські, французькі, німецькі, австрійські, усі відбиті в завойовників; купують їх не так статечні люди, як фертики-вітрогони і писарі, що хапаються за хвіст моди і ними показують увесь свій розум. Навіть какао в нас є! Захопили дядьки це добро на станції Жмеринка, виграли з чужинського ешелону, привезли додому, нюхають, як тютюн, і не знають, що воно за дивина: чи перець пахучий, чи щось інше. А жінки здогадалися, що то загранична глина, розколоти її водою та й почали підводити призьби. А який із цього толк? На це мастіння, мов навіжені, накинулися свині й почали з деревом обгризати призьби. Але тепер і в нас довідались, що воно за какао, та подивляються на нього зневажливо. І коли хтось вередує з їжею, насмішкувата запитують: «І що ви будете споживати: какао чи хляки?» (За М. Стельмахом)

243 слова.

10-11 класи

Княжа гора

Здалеку гора Княжа як бурий ведмідь превеликий, що розлігся на березі ріки. Пливучи в човні по річці, поволеньки наближаєшся до цього сонного горбатого ведмедя, котрий передні волохаті лапи витягнув низькими кручами ген-ген уперед, поклавши на них довгу морду. Цей ведмідь спить на березі ріки не тільки взимку, а й улітку, коли, здається, гріх не проснутись і не поласувати доспілими ягодами та медом диких бджіл, вгамувавши спрагу блакитною річковою водою. Величний і грізний, він втрачає свої ведмежі обриси, коли наближаєшся в човні до берега. Ти вже не бачиш ні простягнутих уперед лап, ні могутнього горбатого хребта, а тільки гористий берег, що круча за кручею спинається догори. А на кручах живими зморшками брижиться ліс, який тут, унизу, з первозданною ніжністю зеленіє шелюгою по білих піщаних обмілинах, де в святкових веселошах грає риба й де чайки літають і плачуть, мов неприкаяні душі померлих. Тепер пливеш повз Княжу гору — й не видно ведмедя, й не страшно його заснулої звіриної сили. Уже твою душу опанував одухотворений, легкий і чистий простір величної ріки й ця серпанком повита ріка, попереду нескінченна, обрієм не обмежена. Уже не відчуваєш часу й простору, бо вони розчинились у тобі й ти розчинився в них, ставши їхньою невід'ємною часткою, матерією цієї незнищенної вічної ріки... (За Є.Гуцалом)

204 слова.

Рятівний жарт

Тепер, лягаючи спати, я вже свої чобітки не ставлю в ногах, бо тоді до них частіше буде приглядатися тато. А такі оглядини, ох, нічого доброго не віщують мені.

Ну, хіба ж я винен, що подошви чогось аж горять під моїми ногами, каблуки, нагнівавшись один на одного, подаються врозтіч, а підківки на них протираються, неначе папір? Чомусь оці згризені на ковзанці підківки найбільше дивували й гнівили батька. Він цупко, наче мене самого, за вуха підтягував до світла понівечені чоботята й скрушно похитував головою: «У тебе, шибенику, й залізо не заіржавіє». Я, повинивши голову, або мовчав як рибина, або наче зажурено кидав: «Хіба тепер залізо?» Від цих слів батька починали розхитувати веселощі, до тата приєднувалася мати, а далі і я з-під

самого грому вскакував у сміх. Зараз, напевне, багато хто й здивується: чого такі самі звичайнісінькі слова могли звеселити людей? Кажуть, на якомусь ярмарку одна в'їдлива тітка, вибираючи вальок глини, зневажливо прорекла: «Хіба тепер глина? От колись, за царя, була глина...» І ці темні слова тітки, якій навіть теперішня глина не змогла догодити, розвеселили веселогубих покупців і пішли гуляти по Україні милій, вибиваючи посміх у добрих людей. Оцей жарт і мене кілька разів рятував од капосного знаряддя, яке в нас після революції звалося ремінцем. (За М.Стельмахом)

204 слова.